

Jak se slavil 1. máj v Přerově

První májové oslavy se v Přerově konaly už od roku 1890. Místní dělníci se inspirovali demonstranty v Chicagu v roce 1886 a na 1. máje roku 1890 manifestovali za všeobecné volební právo a osmihodinovou pracovní dobu. Ve dvacátých letech 20. století, již v samostatném Československu, probíhal Svátek práce v duchu zájmů jednotlivých politických stran. Zcela jiné už byly oslavy v roce 1938, všechny politické strany se semkly a demonstrovaly jednotu Přerovanů proti nebezpečí nacismu a touhu po míru.

V roce 1919 se konaly na Dolním náměstí v Přerově, nyní náměstí TGM, první prvomájové oslavy v samostatném Československu

Na konci 19. století zaměstnávalo místní obyvatelé v Přerově hned několik firem. K těm nejznámějším patřila společnost Vincence Heiničky, kterou tvořily dvě továrny - strojnická se slévárnou a přádelna konopí. Dalšími fabrikami, které dávaly lidem práci, byla továrna se slévárnou Eduarda Kokory, továrna na zemědělské stroje Jakuba Krátkého, továrna na hospodářské stroje a slévárna železa Vitoušek-Calábek, strojnická továrna a slévárna Arnoštky Kulkové, továrna na hospodářské stroje a pumpy se slévárnou Vítěz-Sofka a závod Emilie Brázdové na výrobu umělých mlýnů a mlýnských strojů.

Přerovští dělníci vystoupili 1. května 1890 na veřejnost poprvé jako organizovaná politická síla. Místní úřady, a především továrníci z několika přerovských firem se ale májových oslav obávali a nechali ve svých závodech vyvěsit vyhlášku, podle níž všichni pracující, kteří se toho dne nedostaví do práce, budou okamžitě propuštěni. Nejvíce své dělníky zastrášoval továrník Heinička a správa firmy Vítěz-Sofka. Vyhrožování dělníkům majitelé továren ve většině případů slavilo úspěch, a tak byl v Přerově na Dolním náměstí, nyníšším náměstí T. G. Masaryka, oslaven 1. máj jen částečně. Ze závodu Vítěz-Sofka ho oslavili pouze slévači, zato z Vitouškových strojireň téměř polovina zaměstnanců. U firmy Krátký majitelka továrny po dělnících požadovala, aby šli do kostela. Nejedvážněji si v přípravách prvomájových oslav

Zapomenutý Přerov

počínali slévači z Kokorovy továrny, kteří předem prohlásili, že navzdory jakémukoli zákazu 1. května pracovat nebudou. Továrník Kokora z obavy před veřejnou ostudou raději nechal továrnu zavřenou. Požadavku na osmihodinovou pracovní dobu se pracující dočkali až po rozpadu monarchie v roce 1918.

Účastníci prvomájových oslav v roce 1919 stojí před národně socialistickým domem, který se nacházel v ulici Boženy Němcové

1. máj slavily strany různě

Po vyhlášení samostatnosti Československa se stal 1. máj oficiálně slaveným všeobecným národním svátkem. „Mluvílo se o něm jako o svátku státním, ačkoliv jím formálně nebyl. Za památný den jej prohlásil až zákon z 3. dubna roku 1925,“ upřesnil Jiří Lapáček, ředitel Státního okresního archivu v Přerově. Na počátku 20. let minulého století začali sociální demokraté a národní socialisté slavit 1. máj samostatně na různých místech v Přerově.

Sociální demokraté slavili v zahradě Dělnického domu na Šířavě, po projevech zakončených Písni práce se prošel průvod doprovázený pěti hudbami a krojovanými členy tělocvičného spolku Lassalle městem. „Šly v něm asi čtyři tisíce lidí, mezi nimi byli také obyvatelé Předmostí, Bochoře, Želatovic, Lověšic, Horní Moštěnice a Újezda,“ doplnil Jiří Lapáček.

Národně socialistický 1. máj probíhal coby tábor lidu v zahradě národně sociálního domu v ulici Boženy Němcové, kam přišlo 500 lidí, kteří si vyslechli projev Josefa Knejzlíka, starosty Předmostí. Po jeho řeči si lidé zazpívali hymnu Kde domov můj a Hej, Slované a průvod se vydal Bartošovou ulicí, pak Komenského a Kratochvílovou na Masarykovo náměstí, odtud Bratrskou zpět do ulice Boženy Němcové k národně sociálnímu domu.

V roce 1921 slavila svátek práce na Žerotínově náměstí už i levice, KSČ byla v Přerově založena v červnu stejného roku.

Zapomenutý Přerov

Z. nesocialistických stran pořádala v Přerově nejvýznamnější májové oslavy spojené s bohoslužbami Československá strana lidová. Oslavy probíhaly před kostelem sv. Vavřince a první se uskutečnily 1. května 1921. Některé roky se oslavy lidovců nekonaly vůbec.

V době příprav a během oslav konala státní správa různá opatření. V pohotovosti byly ale také četnické stanice, které měly dohlížet na dodržování pořádku, k čemuž patřila kontrola nezávadnosti projevů a hesel.

Roku 1938 se na 1. máje strany semkly

Oslavy roku 1938 přiměly politickou reprezentaci k semknutí a k jednotné demonstraci za obranu ohroženého státu před nacismem. Oslavy, které po určitém zdráhání okresní úřad povolil, pořádaly společně strana sociálně demokratická, národně socialistická, komunistická, lidová, dokonce i Národní sjednocení. Strany doplnila účast tělocvičných spolků, hasičských spolků a legionářů. V průvodu městem šly tři tisíce lidí, diváci v něm mohli spatřit vlajky a model lodice s nápisem „J sme na jedné lodi – ČSR“, kterou zhotovila národně socialistická organizace z Předměstí.

Na tábor lidu na Masarykově náměstí se v 11 hodin sešlo dle policejního hlášení pět tisíc osob, dle zprávy místního tisku Obzoru i Hlasatele jich bylo ale dvakrát tolik. Tábor zahájily fanfáry z Libuše, pak promluvil starosta František Lančík a po něm legionář, odborný učitel Richard Vaněk. Lančík se přihlásil k nekompromisnímu hájení míru, který ale není možný bez svobody a demokracie. „Proti lidem, kteří zneužívají demokratických forem státu k jeho poškozování, jímž místo bible stojí za denní četbu Mein Kampf, dlužno zakročiti se vsí přísností zákona!“ nabádal starosta Lančík. V dobovém tisku - v Hlasateli, se o této události psalo jako o mohutné národní přísaze bez rozdílu politických stran.

Zdroj: Přerovské listy (2017)